

متن پرسش

سلام علیکم: مگر عالم قیامت، فوق عالم ماده نیست و مگر این طور نیست که آن عالم محدود به زمان و مکان نیست؟ پس این که در قرآن و روایات به زمان و مکان داشتن قیامت و بعد از اتمام دوره دنیا بودن آن تصریح شده چه می شود؟

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: در برزخ با توجه به این که متوفی آن چه در دنیا می گذرد را در حدّ کلی می فهمد و شب و روز دنیا را روی هم رفته درک می کند، به یک معنا زمان مطرح است. در مورد حیات بین زندگی دنیا و عالم قیامت قرآن می فرماید: «و حَاقَّ بِآلِ فِرْعَوْنَ سُوءُ الْعَذَابِ، النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَ يَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ ادْخُلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ» [۱] عذاب ناراحت کننده آتش، فرعونیان را احاطه کرد، هر بامداد و شامگاه بر آن آتش عرضه می شوند و آنگاه که قیامت به پا شود (گفته می شود) فرعونیان را در شدیدترین عذاب داخل نمایید. این آیه کریمه دو نوع عذاب برای فرعونیان ذکر می کند، یکی قبل از قیامت که از آن به «سوءالعذاب» تعبیر شده است و آن این است که روزی دو بار بر آتش عرضه شوند، بدون آنکه وارد آن گردند، دوم عذاب بعد از قیامت که از آن به «اشدالعذاب» تعبیر شده است که فرمان می رسد آنها را داخل آتش نمایید. پس معلوم است هم اکنون که فرعونیان هر بامداد و شامگاه در عذاب قرار می گیرند، باید نشئه ای باشد که این عذاب هم اکنون واقع می شود و آن نشئه همان برزخ است. ولی در قیامت که خورشید و زمین از میان می رود، دیگر این نوع زمان که از طریق گردش زمین به دور خود و به دور خورشید پیش می آید، وجود ندارد هرچند موضوع تقدم و تأخر اعمال و مقامات، باز مطرح است. موفق باشید.

[۱] (۳) - سوره مؤمن، آیات ۴۵ و ۴۶.